

# • FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 40.

Lýsingarprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,  
30 oyr. á 3. og 4. síðu. Við størri lýsingum fæst  
avsláttur í prisinum.

Leygardagin 3. oktober 1936.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið  
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum  
og skrivstovuni. Telf. 143.

10. árg.

## Partafelagið Andelsselskabet „Føroya Fiskaexport“ og Føroya fiskimenn.

Sum kunnugt eru samvinnu-  
málini »The cooperation«,  
upprunnin av samkenslu fátækra-  
manna; men tey eru vaksin upp  
til stórstu og peningasterkastu  
samtøku heimsins nú á døgum.  
Nú eru tey vard og fjálgað av  
lógáðvuni í mongum londum;  
men tey eru borin fram av  
samanhaldi og áliti teirra, sum  
leingi vóru í minniluta, ikki  
fingu part í teimum ágóðum og  
avlopum, sum tey og eingin  
annar skaptu við sítt streva slit.  
Mótstøðan móti samvinnufeløg-  
unum var stór og seig, men nú  
er hon vunnin, og har, sum  
javnadarmenn hava fingið ríkis-  
stjórnina í sínar hendur, hevur  
samvinnan góð kor.

Her í Føroyum, hvar tað mesta  
av vinnu- og mentunarlívinum  
er eini 100 ár aftaná viðurski-  
ftunum í Danmark og øðrum  
grannalondum, hevur ikki  
gingist væl við at fáa samvinnu  
í lag, tí at tað hevur verið  
roynt, at undirlendið undir allari  
samvinnu er eitt ósvikjandi álit  
manna millum og eitt trúfast  
óeginnyttugt arbeiði fyri felagsins  
besta, og tað verður ikki har,  
sum ikki andalig samkensla og  
samanhald um mentunarmál  
binda fjóld av fólkinum saman  
til eina heild.

»Leingi stendur mannsevni  
til bata«, sigur orðtakið, og  
eisini her í Føroyum er tað  
gingið framá hondina við felags-  
skapskensluni í mongum viður-  
skiftum. Feløg eru stovnað við  
ymsum endamálum, og fleiri  
hava nú mong ár á baki, meðan  
summi eru dottin aftur í molar.  
Samtøkur hava verið royndar,  
hava gingið eina tíð, eru dottnar  
niður fyri og hava ment seg  
aftur. Skyldað hevur verið uppá  
eitt og annað, men aðalorsøkin  
er: tann, at undirlendið í fólki-  
num sjálvum ikki hevur verið  
nóg haldgott. Tá, tað styrknað  
nú eisini í hvørjum.

Tær avbera ringu tíðir, sum  
nú hava verið fyri sjóvinnuna  
— sum er álitið her á landi —  
hevur gjørt, at menn eru farnir  
at líta seg um eftir einari hvørjari  
bjarging. Leitað hevur verið

ikki eina men fleiri ferðir til  
ríkisstjórnarinnar, og sum náttúr-  
ligt kundi vera, peikaði henda  
ríkisstjórnin á samvinnuna;  
men tað hevur leingi verið, sum  
undangongumenn okkara, reið-  
ararnir, ikki fátæðu hetta, at  
ríkisstjórnin bert vildi rætta  
hjálpandi hond gjøgnum eina  
samvinnu, gjøgnum eina coopera-  
tión. Tey vóru uppvandir við,  
at einstaklingarnir starvaðu hvør  
fyri seg og hvør í sínum lagi,  
ja, summir høvdu eisini lagt fót  
fyri aðrar, tá tað ráddi um at  
koma fyrstur fram. Felags-  
skapurin hevði bert verið mong-  
um eitt haft, sum tað galt um  
at slíta, tá um galt. Hvi skuldu  
tá hesir menn so knappliga skilja,  
at bjargingin skuldi koma júst  
gjøgnum hann?

Tó, »neyðin er, sum hon eitur«,  
— Og »neyð er ikki nokk breyð«.

Sendimenn ríkisstjórnarinnar  
vóru í Føroyum og kannaðu  
viðurskiptini her. Úrslit teirra  
var tað sama: »Andelssels-  
kabet!« Men hetta var sum at  
rætta hundi brand. Tá so Spania-  
marknaðurin vegna bardagarnar  
har lokaðist fyri Føroyingum,  
varð hvaðna verri. Tá fór reið-  
arafelagið undir at stovna eitt  
solufelag, eitt »Andelssels-  
kabet«, sum ríkisstjórnarmen-  
nir høvdu rátt til, og teir buðu  
Føroya Fiskimannafelag at vera  
uppi í. Lógir og arbeiðsreglur  
vóru gjørdar, og við teimum  
fóru so sendimenn til Keyp-  
mannahavnar.

Tað var av treyðum huga, at  
reiðarafelagsmenn gingu við til  
at stovna hetta partafelag, og  
tað mátti vera einum og hvørj-  
um greitt, sum bert kendi eitt  
sindur til »Andelsselskabet«,  
at hesar uppsettu lóg-  
reglur vóru óbrúkuligar til tess.  
Úrslitið hjá sendimannaferðini  
varð so eisini tað, at tær vórðu  
grundbroyttar.

Hovuðsinnihaldið av teimum  
lógreglum og arbeiðsreglum,  
sum ríkisstjórnin eftir langa  
mótstøðu frá reiðarafelagsmenn-  
unum gekk við til at fremja, er  
fylgjandi:

Navn felagsins er »Føroya

Fiskaexport«. Heimstaður  
felagsins er Tórshavn. Enda-  
málið er at flyta út saltfisk og  
klippfisk og driva handil við  
vorum, ið standa í náttúrligum  
sambandi við hetta. Harumframt  
skal felagið stýðja og fremja alt  
starv fyri at vinna nýggjar  
marknaðir, við studningi frá  
ríkisstjórnini.

Limir í felagnum kunnu vera  
allir persónar ella feløg, sum  
ganga undir felagstreytunum og  
jálta at lata allan sín fiskahandil  
ganga gjøgnum felagið ásamt  
ringa 200 krónur í inngjald  
einaferð fyri alla.

Í partafelagnum standa felag-  
arnir ikki til svors fyri meira  
enn tí, sum felagið eigur. Tveir  
høvuðsgrunnar skal felagið eiga:  
Ein garantikapital og eina  
reservafond. Garantikapital-  
urin skal fást á tann hátt, at  
hvor limur gevur garantifor-  
skrivning, ið svarar til 50 oyr. av  
hvorum pakka av fiski, út-  
roknaður í klippfisk, sum felagin  
setur seg fyri at lata um árið.  
Av hesari forskrivning skal verða  
rindað 10 % innan 31/12—37  
og síðan hvørt ár eftir ásetan á  
aðalfundi hvørt ár eitt gjald, tó  
ikki meira enn 20 % um árið.  
Reservafondin skal fást á tann  
hátt, at felagið tekur 1 % frá  
hvorum pakka av tí, sum hann  
fær útbetalt frá partafelagnum,  
inntil fondin er vorðin 500.000  
kr. stór.

Sín driftskapital fær felagið  
við lán móti trygd í ognum  
sínium. Danmarks Fiskeri-  
bank hevur jáltað at lata hetta  
lán.

Partafelagið verður stjórnað á  
tann hátt, at limirnir velja eina  
nevnd uppá 7 manns, sum  
aftur velja eina stjórn uppá 3  
manns. 7-mannanevndin velur  
ein direktor, sum tó skal verða  
góðkendur av ministeriinum;  
annars hevur aðalfundurin  
hægsta ræði í øllum viðurski-  
ftum felagsins, tó kann eingin  
lógregla avtakast ella broytast  
ella partafelagið avtakast ultan  
loyvi frá ministeriinum. Eingin  
felagi eigur meira enn eina  
stemmu á aðalfundi, og fyri at  
fáa hana, skal hann vera meltur  
til at kunna lata 1500 pakkar á  
50 kg eftir klippfiskarokning til  
partafelagið um árið. Tey, sum  
verða meltir til at lata minni  
enn 1500 um árið, eiga bert  $\frac{1}{50}$   
stemmu fyri hvørjar 100 pakkar.

Hetta kann smærri monnum  
gingið teim smærri monnum  
ov nær viðvíkjandi stemmu-  
rættinum; men ríkisstjórnin  
hevur sett hetta inn fyri at  
ímøtaka krøvum frá reiðara-  
felagsmonnum, sum aldeilis ikki  
vildu hoyra nakað um, at hvør

felagi í partafelagnum skuldi  
eiga eina stemmu og ikki meira,  
antin hann læt lítið ella nógv  
av fiski.

Eingin sak viðvíkjandi felags-  
málum millum felagið og felag-  
arnar kann fara fyri rættin men  
skal vera avgjörd fyri einum  
geraðómstóli.

Amtmaðurin skal ríkisstjórn-  
arinnar vegna føra tilsýn við  
starvi felagsins.

21. september varð fundur  
settur í Havn, har lógreglur og  
arbeiðsreglur skuldu vera til  
umrøðu og endaliga samtyktar.  
Mótmælini trutu ikki frá summ-  
um reiðarum; men tað endaði  
tó við, at alt varð samtykt við  
stórum meiriluta. Einkin varð  
broytt ultan tað, at nevndar-  
limirnir skuldu vera 9 í staðin  
fyri 7. 9-mannanevndin varð  
vald, og hon valdi 3-manna-  
stjórnina, og tær valdu hvør  
sín formann, so nú varð parta-  
felagið »Føroya Fiska-  
export« stovnað. At fiski-  
mannafelagið ikki fekk nakran  
mann inn í 9-mannanevndina,  
er einki at undrast yvir. Tað  
mundu reiðararnir helst halda  
vera óhóskandi. (Fiskimenn hava  
bert ræðið yvir 35 % av veið-  
uni!?)

So stalt skuldi einki verið til  
hindurs fyri, at hetta nýstovna-  
ða partafelag skuldi kunna  
tikið til starvan við tað fyrsta,  
tí § 25 í lógreglunum ljóðar so:

»Selskabet begynder sin Virk-  
somhed, efter at Medlemmerne  
med 8 Dages Varsel ved anbe-  
falet Brev har faaet Underret-  
ning fra Bestyrelsen.«

Eftir er bert at velja direktorin  
og festa tað neyðturvuliga skriv-  
stovufólk.

At teir stóru reiðarnir, sum  
higartil hava rátt einsamallir  
fyri borgum, ikki vóru so glaðir  
við at noyðast at samtykja hesum  
reglum og ganga undir tær  
treitir, sum ríkisstjórnin setti  
fyri at rætta okkum eina hjálpar-  
hond, er lætt at skilja.

Viðvíkjandi fiskimonnum er  
tað alt óðrvísi. Fyri teir má tað  
vera lætt at fata, at henda  
fyriskipan gevur teimum betri  
atstøður fyri at fáa fult virði  
fyri teirra fiskapart, enn verið  
hava; spurningurin er bert um,  
hussu teir fara at duga at føra  
sær hesa hjálparhond til sannan  
bata.

Soleiðis, sum nú er skipað  
fyri, er einki útlit til tess, at  
nakar býður hægri saltfiskapris,  
enn partafelagið ásetur, og parta-  
felagið kann ikki seta saltfiska-  
prisin hægri enn so, at hann  
kemur at samsvara tí, sum  
væntandi er at fáa fyri fiskin í  
virkaðum tilstandi, tá virkingar-

**KØDCENTRALEN**  
TH. 173. KONGEBROEN TH. 173.Altid i Kl. ungt Oksekød,  
Pøsel og Konserver.  
En Gros & En Detail.  
Bygdeordrer ekspederes omg.

løn og rentulap gongur av.

Partafelagið skal eisini eftir §  
7 í arbeiðsreglunum áseta ein  
vurderingspris, tí eftir somu §  
eigir partafelagið at geva feløg-  
um, sum lata fisk til felagið,  
50 % av virðismetingini í for-  
skot. Peningin til hesi forskot  
ella frammanundangjöld hevur  
Danmarks Fiskeribank  
lovað at lána partafelagnum  
Føroya Fiskaexport.

So hvørt, sum teir felagar, ið  
hava bundið seg til at lata fiskin  
til partafelagið, virka fiskin til,  
og hann verður seldur og av-  
skipaður, kunnu teir víðari eftir  
§ 3 fáa á conto-betalingar. Tann  
endaliga avrokningin verður upp-  
gjörd við limirnir 2 ferðir um  
árið: til 30/7 og 31/12. Tá fáa  
limirnir væl eisini teirra part av  
tí vinningi, sum aðalfundurin  
hevur samtykt at býta út eftir  
roknskapinum.

Fiskimenn kunnu nú ganga  
ymissar vegir (teir hava sín frá-  
býtisrætt, og eingin kann sýta  
teimum frábyti):

Selja teir sín saltfisk til reið-  
aran ella annan mann, fáa teir  
saltfiskaprisin og ikki meira,  
kontant ella pr. vexil, hvat tað  
nú verður; aðrir óviðkomandi  
forhandla so varuna víðari við  
tapi ella vinningi, sum teir nú  
hava keypt dyrt ella biligt til.

Lata fiskimenninir partin virka  
í felag við teirra reiðara — um  
teir kunnu koma ásamt um tað  
— so fáa teir gildið út frá honum,  
eftir hansara avrokning; men  
partafelagið ber í tilfelli tilfelli  
ongu ábyrgd yvirfyri fiskimann-  
inum, og nakran lut í mögug-  
um vinningi eftir samtykt og  
roknskap, fáa teir neyvan.

Nýta fiskimenninir teirra frá-  
býtisrætt og lata fiskin upp í  
hendurnar á Føroya Fiskimann-  
afelag, sum er felagi í parta-  
felagnum, fáa teir í allar  
mátar sama úrslit, sum reiðarin  
fær.

Ein og hvør felagi í parta-  
felagnum má rinda tey gjöld  
til partafelagið, sum áður eru  
nevnd, viðvíkjandi garanti-  
kapitali og reservafond, og  
hann má rokna tey sum út-  
gjöld við sína fiskasølu; hesum  
sleppa fiskimenninir heldur ikki  
undan, hvat antin teir ganga  
ein vegin ella annan. Lata teir  
fiskin til sítt egna felag, fáa teir  
at siggja hvørji útgjöld, teir